СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Гергана Маринова,

член на научно жури за защита на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Наказателен процес“, професионално направление 3.6. Право

относно **дисертационния труд „Презумпцията за невиновност в наказателния процес“ на Станислава Иванова Начева** – задочен докторант към секция „Наказателноправни науки“ на Института за държавата и правото при БАН

Станислава Начева е завършила право в Университета Монпелие I, Франция (бакалавърска степен – 2007 г., магистърска степен – 2009 г.). От 2009 г. до 2014 г. се е занимавала с експертна и консултантска дейност в областта на правото, а от 2012 г. е зачислена за задочен докторант по наказателен процес в Института за държавата и правото при БАН.

Темата на дисертационното изследване „Презумпцията за невиновност в наказателния процес“ е интересна и актуална. Това се доказва и от специалното внимание, което правото на ЕС обръща на презумпцията за невиновност чрез приемането през 2016 г. на Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невиновност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес. Избраната тема има както строго теоретични измерения (изискващи изясняване най-вече на същността на презумпцията), така и много практико-приложни аспекти (отнасящи се основно до последиците от съществуването на презумпцията). Докторантката успешно се е справила и с двата аспекта на изследването.

Дисертацията е в обем от 185 страници и включва увод, три глави, заключение, библиография и три азбучни указатели. Библиографията обхваща 96 заглавия, от които 39 на български език и 57 на латиница (главно на френски език). Цитирани са и 94 решения на Европейския съд по правата на човека.

Уводът очертава актуалността, предмета и задачите на дисертационното изследване. Глава първа проследява историческото развитие на презумпцията за невиновност от римското право до днес, както и в българското законодателство след Освобождението. Специално внимание е отделено и на закрепването ѝ в редица международни актове, както и в правото на ЕС, като на задълбочен анализ е подложена цитираната Директива (ЕС) 2016/343. В глава втора е изяснена същността на презумпцията за невиновност. Тя е съпоставена с презумпциите и фикциите, за да се изведат нови аргументи в подкрепа на извода, че не притежава белезите на нито една от двете категории. На тази основа е подкрепено господстващото у нас становище, че представлява обективно правно положение, което съпътства фигурата на обвиняемия в целия наказателен процес. Презумпцията за невиновност е анализирана и от гледна точка на това дали представлява единствено гаранция на правото на защита или може да бъде издигната и в принцип на наказателния процес, като убедително е обоснован вторият извод. Наред с това докторантката правилно отбелязва, че тя следва да бъде разглеждана и като право на обвиняемия (право да бъде считан за невинен), което Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи урежда като елемент от правото на справедлив процес. В глава трета са разгледани последиците от действието на презумпцията за невиновност в областта на доказването (тежест на доказване, in dubio pro reo, правото на обвиняемия да запази мълчание и да не се самоуличава) и извън него (отражението ѝ

върху свободата на словото и значението й за правната уредба и практическото приложение на мерките за процесуална принуда).

Авторефератът коректно отразява структурата и съдържанието на дисертацията.

Дисертационният труд представлява първото цялостно изследване на презумпцията за невиновност в българската наказателно-процесуална литература, което само по себе си има приносно значение. Наред с това могат да се открояят и следните по-важни, конкретни приноси на изследването.

- Подробният анализ на Директива (ЕС) 2016/343 - както на процеса по приемането й, така и на нейните разпоредби и съотнасянето им с българското право.
- Обосноваването на тезата, че презумпцията за невиновност притежава всички характеристики на основен принцип на наказателния процес и следва да се разглежда като такъв, което не изключва и не противоречи на виждането, че тя представлява и основна гаранция на правото на защита и основно право на обвиняемия, елемент от правото на справедлив процес.
- Представянето на чуждите законодателства и теоретични становища относно същността на презумпцията за невиновност. За българската научна общност безспорно е интересно да научи, че и днес в западната литература продължава дискусията в тази насока, като редица учени определят презумпцията за невиновност като фикция.
- Систематизирането и изясняването на последиците на презумпцията за невиновност в областта на доказателственото право и извън него; изясняване на връзката и отношението между презумпцията и самопризнанието.

- Проучването и представянето на значителна по обем практика на Европейския съд по правата на човека в Страсбург, изясняваща сложното взаимодействие между презумпцията за невиновност и свободата на словото.

Резултатите от научното изследване са достигнали до научната общност чрез пет публикации по темата на дисертацията.

Въз основа на всичко това считам, че задачите на докторантурата са успешно изпълнени. Представеният дисертационен труд „Презумпцията за невиновност в наказателния процес“ има сериозна теоретична и научно-приложна стойност. Той отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ. Съдържа оригинални идеи, подкрепени със сериозни аргументи, които доразвиват и обогатяват правната наука и могат да бъдат приложени в съдебната практика. Поради това давам категорична положителна оценка и предлагам на научното жури Станислава Иванова Начева да получи образователната и научна степен „доктор“.

23.08.2017 г.

Доц. д-р Гергана Маринова